

Nimien etuliitteet ja aakkostus

Versio 1.0

2022-08-31

Tämän julkaisun pysyvä osoite on <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2021041210129>

Tämä ohje täydentää standardissa SFS 4600:2022 annettuja tietoja vierasperäisissä henkilöiden, paikkojen ja yhteisöjen nimissä eli vierasnimissä esiintyvien etuliitteiden aakkostuksesta.

Nimien etuliitteiden käsittelyn periaatteet ovat maa- ja/tai kielikohtaisia. Alla kuvatut käytännöt perustuvat IFLAn (International Federation of Library Associations and Institutions) sivulle *Names of persons: national usages for entry in catalogues* linkittämiin maa- ja kielikohtaisiin ohjeisiin. Tätä kirjoitettaessa kielikohtaiset ohjeet on laadittu arabian, heprean ja kiinan kielille. Maakohtaisia ohjeita on julkaistu vajaat 60. Viimeisin täydennys, Turkki, on vuodelta 2018.

IFLAn sivulle linkitetty digitaalinen kopio 1996 julkaistusta kirjasta *Names of persons: national usages for entry in catalogues* sisältää 105 maan ohjeet.

Tämä liite ei kuvaa eri kielissä ja maissa esiintyviä nimien aakkostamista koskevia periaatteita kattavasti, vaan antaa niistä vain joitakin esimerkkejä. Aakkostusperiaatteet on tarkistettava IFLAn julkaisemista kieli- ja maakohtaisista ohjeista, jotka voivat olla monimutkaisia. Esimerkiksi Turkissa ennen vuotta 1935 kuolleiden henkilöiden nimet aakkostetaan etunimen mukaan, mutta jos henkilö on kuollut vuonna 1935 tai sen jälkeen tai jos hän elää yhä, nimi aakkostuu sukunimen mukaan.

IFLAn julkaisemista ohjeista voi myös selvittää, minkä nimen osan mukaan aakkostus tehdään. Esimerkiksi espanjalainen nimi José María de Palacio y Abarzuza, Conde de las Almenas aakkostetaan Almenas, José María de Palacio y Abarzuza, Conde de las, koska espanjalaiset aatelinimet aakkostetaan suvun tai paikan nimen mukaan.

Seuraavat etuliitteet vaikuttavat nimien aakkostukseen:

- englantia¹: A', Ab, Ap, D', L', Fitz, M', Mac, Mc, O', St., Van den
- espanja²: el, la, las, los
- gaeli (Skotlantia): Mac, Mac a', Mac an, Mac an t-, Mac na, Nic, Nic a', Nic an, Nic an t-, Nic na
- hollanti: Ver (isolla kirjoitettuna) ja vierasmaalaiset etuliitteet, kuten Ab, Ap, Bar, Ben, Des, Du, Fitz, L', La, Le, Les, Mac, O', Saint, San, Sankt, Sint, jne.
- iiri: Í, Mac, Mag, Mhic, Mhig, Ni, Nic, Nig, Ó, Ua, U
- italia: D'³, dagli, dai, dal, dalla, dalle, de, de', degli, dei, del', della, delle, di, la
- portugali: Santo, São
- ranska: des, du, l', la, le, les
- ruotsi: d', de, de la, du
- saksa: am, auf'm, aus'm, im, vom, zum, zur

¹ Yhdysvalloissa myös etuliitteet De, La ja Van vaikuttavat aakkostukseen.

² Espanjan ja Portugalin käytäntöjen mukaan Beata, Santa ja Santo eivät vaikuta aakkostukseen, jos kyse on pyhimyksestä. Muulloin sitä ei ohiteta. Santo António aakkostuu siis António, Santo, mutta Fernando de Santo Agostinho aakkostuu Santo Agostinho, Fernando de.

³ Italiassa paikannimeä edeltävä pieni d' ei vaikuta aakkostukseen.

Seuraavat etuliitteet eivät vaikuta nimien aakkostukseen

- arabia: el, al, az
- espanja: de, de la, de las, de los, del
- hollanti: d', de, de ter, de van der, den, der, in 't, met den op, op de, op den, op 't, opde, opden, s', 's, 's-, 't, t', te, ten, ter, thoe, toe, uit den, uut den, uut 't, uyt den, uyter, van, van de, van den, van der, van het, van 's, van 't, van t', vande, vanden, vander, ver, voor
- italia: de, de', degli, dei, de li (ennen 1800-lukua eläneiden aatelisten henkilöiden nimissä)
- portugali: d', da, das, de, do, dos
- ranska: d', de
- ruotsi: af, van, von, von der
- saksa: de, von, von dem, von den, von der, von und zu, von zur, zu, zu dem, zu den, zu der
- suomi: pienellä kirjaimella kirjoitetut etuliitteet kuten af, av, de, van ja von

Samaa etuliitettä koskevat käytännöt voivat vaihdella maasta toiseen. Esimerkiksi Italiassa etuliite *de* vaikuttaa aakkostukseen, mutta Ranskassa, Espanjassa ja Portugalissa ei. Hollannissa etuliite van kirjoitetaan pienellä alkukirjaimella eikä se vaikuta aakkostukseen, mutta Belgiassa ja Etelä-Afrikassa se kirjoitetaan isolla alkukirjaimella ja otetaan huomioon aakkostuksessa. Yhdysvalloissa saksalaisten tai hollantilaisten nimen etuliitteet kirjoitetaan usein isolla alkukirjaimella, jolloin ne otetaan aakkostuksessa huomioon.

Jos nimen etuliitteenä on artikkeli, sen käsittely voi poiketa maan tai kielen yleisestä käytännöstä. Esimerkiksi Espanjassa / espanjan kielessä artikkelit *la*, *las* ja *los* eivät yleensä vaikuta aakkostukseen, mutta henkilönimien ainoina etuliitteinä ne otetaan huomioon. Manuel Antonio Las Heras aakkostuu siis Las Heras, Manuel Antonio, mutta Waldo de los Rios aakkostuu Rios, Waldo de los.

Arabiankielinen henkilönnimi voi sisältää myös poikaa tarkoittavan sanan *ibn* (joskus myös muodossa *ben*), kuten nimessä *Yusuf ibn Salam*. Tällainen nimi voidaan aakkostaa joko *i:n* tai etunimen perusteella *y:n* kohdalle. Kun nimi viittaa nykyajan henkilöön, tavallisempaa on *i:n* kohdalle aakkostaminen.

Lisätietoja

Names of persons. IFLA Cataloguing Section. Elektroninen julkaisu, saatavissa: <https://www.ifla.org/g/cataloguing/names-of-persons/> [katsottu 2022-03-22].

Names of persons: national usages for entry in catalogues. IFLA UBCIM –Programme. 4th rev. and enl. edition. München: Saur, 1996. ISBN 3-598-11342-0. Elektroninen julkaisu, saatavissa: https://www.ifla.org/files/assets/cataloguing/pubs/names-of-persons_1996.pdf [katsottu 2022-03-22].